

Látjátok feleim szemetekkel,

mit vétettünk Salamon Ernő emléke ellen mi mindannyian, akik legjobban szerettük, vagy legjobban megszerettük az idők folyamán, amikor folytonosan azt hajtogattuk csak, mennyire *más* volt, mint kortársai, mennyire *különbözött* tőlük ő is, mint általában mind, a más anyagból gyúrt különös, jövőt álmódó, jövőt harcoló emberek... Jó volt, hogy hangsúlyoztuk költészetének sajátos jegyeit, jó volt, hogy hangsúlyoztuk emberségének különleges értékeit, de milyen furcsán dicsekedtünk azzal, hogy ebben a lapban se közölt soha verset, abban a lapban se... Mintha ez valamiféle érdeme lett volna, s nem a kor és egyes kortársak bűne. Milyen pontosan nyilvántartottuk, hogy kikkel állott szemben, kikkel került szembe, kiket kellett megtagadnia, kik nem voltak méltók hozzá. Még elvará-tairól szólóunkban is azt tartottuk számon leginkább, miben tévedett vele szemben Gaál Gábor, mit nem értett meg esztétikumából Nagy István, miben vetélkedett leghűségesebb barátjával, amilyent csak egyet rendel ki az embernek az élet, Brassai Viktorral. Lássátok be, feleim, ügyük akkori győzelmének harmincadik évfordulóján, pusztulásuk után három évtizeddel, hogy életük tragikumának egyik legtragikusabb eleme éppen ebben állott: folytonosan *mások* kellett legyenek, folytonosan *máságukba* kellett zárkózniok, folytonosan szenvedniök kellett attól, hogy nem lehetnek mindenkié, amikor mindenkié kívántak lenni...

Látjátok feleim szemetekkel,

mennyit kell még tennünk azért, hogy mi magunk is annak lássuk Salamon Ernőt, aminek élete és életműve jogán látszania kell a XX. század utolsó harmadában, irodalmi köztudatunkban. Hogy József Attila öccsét tiszteljük benne, Móricz Zsigmond édes fiai közül az egyiket, Déry Tibor, Geo Bogza és Illyés Gyula barátját, vagy hogy mást ne mondjunk: azt a férfit, aki egy aradi újságíró, Horváth Imre verseit harmincnyolc évvel ezelőtt elhozta Gaál Gáborhoz, és ezzel utat tört a romániai magyar költészet egyik legnemesebb képviselőjének a *Korunk*, a Korunk-beli elismertetés révén pedig az *Erdélyi Helikon* felé is.

Amikor újabban diákokcskák arról érdeklődnek iskolai találkozókön, milyen is volt annak idején a kommunista költő, és milyen ember volt Salamon Ernő, mindig azt a Bega-parti jelenetet idézem a *Dal utódoknak* egyik részéből, amelyben egy lány és három fiú jőféle kölyökjátékokat játszik a napfényes folyóparton, mindenről megfeledkezve, teljes odaadással. Aztán egyiküket lefejezik a hitleristák, a másik meghal a börtönben, a harmadikat halálra kínozza a sziguranca, a negyediket a horthysták küldik halálba, s olasz legionáriusok végzik ki. Milyen idegen lenne a mártírok szobra, ha nem tudnánk, látnánk, tanítanánk róluk, hogy éppen az életöröm, a játékosság, a szabadság nevében és hitével szívükben vállalták a biztos halált is.

Látjátok feleim szemetekkel,

nincs ma fontosabb feladata azoknak, akik legjobban szerették Salamon Ernőt, vagy akik legjobban megszerették az idők folyamán, mint azt hangsúlyozni életművéből, ami *mindenkié, mindenkié, mindenkié*; ami *mindenkinek, mindenkinek, mindenkinek* felidézi a XX. század sokféle tragikumából a reája eső adagot, s *mindenkiben, mindenkiben, mindenkiben* élesztgeti, növeli az emberség megújulásába, szüntelen újjászületésébe vetett hitet. És nincs is ebben az igényben semmi, de semmi túlzás. Mert Salamon Ernő lírájában sincs szemernyi nyoma se bálványimádásnak, szobrok kultuszának, emberfeletti emberségnek, tömegektől való dacos elkülönülésnek. Ő úgy volt ember és kommunista, hogy az egész népé szeretett volna lenni már akkor, amikor még nem lehetett. Ne heroizálja tehát senki egykori árvaságát, s főként ne növelje körülötte az árvaságot. Ahogyan nőni fog jövődönkben az emberség, úgy növekszik majd Salamon Ernő emberségének szép, versekbe zárt emléke is az idővel. Lássátok meg feleim szemetekkel!

Marosi Péter